

Osrediščiti naravo in osmisлити naravovarstvo (izvleček)

Jurij Dobravec (Zvon, najstarejša slovenska revija za kulturo in družbo, leto 2013, št.6, str. 22 – 29)

1 Uvod

... Narava prežema celotno življenje človeštva, če to hočemo ali ne, če se tega zavedamo ali ne. Varovati naravo v najširšem pomenu zato pomeni preživetje človeka kot vrste, ki je od nje bivanjsko popolnoma odvisna. Človek ne more ubežati dejstvu, da je naravo smiselno in potrebno varovati. ...

2 Problem neskladnega delovanja naravoslovja, naravovarstvene etike in upravnega naravovarstva

3 Kratek pregled razvoja posameznih vej naravovarstva

3.1 Radovednost in človekove potrebe kot iniciacija naravovarstva

3.2 Strah ni gonilo naravovarstva ampak gonilo varovanja človeka pred naravo

4 Razprava

4.1 O naravoslovju za naravovarstvo

... Naravoslovje, predvsem znanosti, ki se ukvarjajo z živimi bitji, so v prvi polovici prejšnjega stoletja doživele silovit preobrat. Zaradi vse bolj prevladujočega spoznanja, da je narava enostavno preobsežna, da bi ji človek kadarkoli prišel do konca, in da so vsi naravni procesi dejansko relativni, so znanstveniki dotodanje izključno ukvarjanje z dejstvi, opaženimi v naravi, zamenjali z novimi pristopi: modeliranjem in statistiko. Na mesto spopada dejstev so v naravoslovje stopili spopadi teorij. ...

... Rezultat stanja naravoslovja za sedanjo naravo ni obetaven. Prvič vsebinsko, ker naravovarstveno načrtovanje in izvajanje akcij temelji na podatkih o naravi iz preteklosti in drugič metodološko, ker interpretacija naravoslovnih podatkov ne temelji na kakovostni informaciji, ki bi bila oblikovana iz osnovnih podatkov, ampak na usposobljenosti komunikatorja. ...

4.2 Razprava o naravovarstveni etiki

... Filozofi, pretežno na Zahodu, so stali v dilemi dveh naturalizmov, radikalnega in liberalnega. Na področju varovanja narave je bilo jasno, da je treba iskati vzporednice z naravo, v kateri obstajajo določeni nespremenljivi zakoni. Na področju svobode se niso mogli izgniti dejstvu, da se civilizacija, ki se je ob tehnološkem razvoju hkrati zavedla problema odnosa do narave, ne bo zlahka odpovedala svojim privilegijem in težnji k še večji svobodi....

... naravovarstvo kot celota tudi nima jasnih odgovorov, kakšne so njegove povezave s pojavi, ki jih obravnava humana etika, na primer s svetovno revščino, nepravilno porazdelitvijo uporabe naravnih dobrin, makroekonomijo, kulturami in civilizacijami v njihovi različnosti, in podobno. ... To so vsekakor vprašanja, ki zelo zadevajo celotno človeštvo, vendar to v jedru niso vprašanja naravovarstva. Včasih se zdi, da jih je ekonomija potisnila naravovarstvenikom v reševanje. Morda v zameno za zelene nalepke. ...

4.3 Razprava o upravnem naravovarstvu

... Morda razlog za šibkost upravnega naravovarstva sploh ni samo neposredno nasprotovanje, ko naravovarstvene argumente ustavi že vsak dobro retorično podkovan nasprotnik, ki stremi za kratkoročnimi ekonomskimi učinki, ampak gre še bolj pogosto za pojave, ki se v splošnem tičejo delovanja same stroke, torej meril znotraj stroke. Namesto principa dobrega učinka se oblikuje princip dobrega občutka. Namesto ohranjene narave merimo število izdanih odločb, sprejetih predpisov in števila zaposlenih. ...

5 Ne le ozavestiti, tudi in predvsem osmisлити in osrediščiti

... smo morda zdaj stopili na pot, ko je treba oba S-ja [iz kratice SOS], torej Spoznavam in Spoštujem, ter osrednji O, za katerega razumsko razglabljanje ni smiselno, nadgraditi z novo dimenzijo: Osredinjam in Osmišljam. Podobno bi morda veljalo za celotno naravovarstvo. Pri tem je pomembno, da na etična vprašanja odgovarja filozofija, na naravoslovna prirodoslovje, na upravna pa ustrezno usposobljena uprava. Še bolj pomembno pa je, da si vprašanja o odnosih med človekom in ostalo naravo postavljamo vsi. Vprašanja so namreč prvi korak, korak s katerim se nekim vsebinam, na primer naravi, odpremo. Narava bo tako ostala kot sama po sebi nekaj dobrega, za vse tri veje naravovarstva, in posledično za vse ljudi, pa osmišljeno ohranjena vse okrog nas, v nas pa v osrediščena.

6 Viri in dodatno branje

- Berginc, Mladen, Jelka Kremesec – Jevšenak, Jana Vidic, 2007, Sistem varstva narave v Sloveniji. Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana, 2007.
- Boström, Magnus, 2007, The historical and contemporary roles of nature protection organizations in Sweden. Protecting nature : organizations and networks in Europe and the USA, edited by C.S.A. (Kris) van Koppen and William T. Markham. Edward Elgar Publishing Limited, Cheltenham, UK. Str 213 – 238.
- Dobravec, Jurij, 2009, Duhovni temelj pri varstvu narave? Zvon, 2002, št. 5. Str. 72 – 76. Mohorjeva družba Celovec, 2002
- Dobravec, Jurij, 2009, Can management of Natura 2000 priority species cause internal conflict - case of brown bear (*Ursus arctos*) and tiger moth (*Callimorpha quadripunctaria*) on alpine pastures. Mednarodni simpozij Medved, volk in ris v Alpah in v Karpatih, Mittersill, 2009.
- Ferry, Luc, 1992, Le nouvel ordre écologique. Novi ekološki red : drevo, žival in človek, prevedla Simona Križaj Pochat, Ljubljana: Krtina, Ljubljana, 1998.
- Glinsky, Piotr, Malgorzata Koziarek, 2007, Nature protection NGOs in Poland: between tradition, professionalism and radicalism. Protecting nature : organizations and networks in Europe and the USA, edited by C.S.A. (Kris) van Koppen and William T. Markham. Edward Elgar Publishing Limited, Cheltenham, UK. Str 187 – 212.
- Globokar, Roman, 2002, Verantwortung für alles, was lebt : von Albert Schweitzer und Hans Jonas zu einer theologischen Ethik des Lebens. Roma : Editrice Pontificia Università Gregoriana, 2002.
- Gore, Albert, 2006, An inconvenient truth. Neprijetna resnica, prevedla Nataša Žener, Ljubljana : Mladinska knjiga, 2007
- Hlad, Branka, 2004, Natura 2000 - Končno poročilo o izvajanju Komunikacijske strategije, Agencija Republike Slovenije za okolje, Ljubljana, 2004
- Hlebš, Jože, 2001, Kozmos, evolucija, življenje, Celje : Mohorjeva družba, 2001.
- Jonas, Hans, 1984, Das Prinzip Verantwortung : Versuch einer Ethik für die technologische Zivilisation, Frankfurt am Main : Suhrkamp, 1984.
- Kant, Immanuel, 1785, Grundlegung zur Metaphysik der Sitten. Utemeljitev Metafizike nravi, prevod Rado Riha, Založba ZRC, Ljubljana, 2005.
- Kirn, Andrej, 2004, Narava, družba, ekološka zavest, Ljubljana : Fakulteta za družbene vede, 2004.
- Krajčič, Darij, 2009, Institucionalni okvir varstva narave. Strokovni posvet Deseta obletnica Zakona o ohranjanju narave (ZON). Ljubljana, 2009
- Kraus, Oskar, 1944, Albert Schweitzer: His Work and Philosophy. Prevod McCalman. London, 1944.
- Krepitev implementacije Nature 2000 v Sloveniji, Končno poročilo, Ministrstvo za okolje in prostor, Pristop, 2007.
http://www.natura2000.gov.si/uploads/tx_library/Komunikacijska_podpora_Natura.pdf
- Kugy, Julius, 1938, Fünf Jahrhunderte Triglav. Pet stoletij Triglava, prevedel Marijan Lipovšek, Založba Obzorja, Maribor, 1979.
- Kus Veenvliet, Jana, 2012, Analiza doseganja ciljev strategije ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji 2012. Zavod Symbiosis, Nova vas, 2012.
- Lovšin, Evgen, 1961, Gorski vodniki v Julijskih Alpah. Planinska založba, Ljubljana, 1961.
- Lukšič, Andrej A, Dušan Plut, (ed.), 2008, Zbornik Okoljske akademske mreže, številka 1, letnik 2007: zbornik člankov in prispevkov prvega srečanja Okoljske akademske mreže, dostopno http://dk.fdv.uni-lj.si/eknjige/Zbornik_OAM_2007.pdf
- Mertig, Angela G., 2007, The 'nature' of environmentalism: nature protection in the USA. Protecting nature : organizations and networks in Europe and the USA, edited by C.S.A. (Kris) van Koppen and William T. Markham. Edward Elgar Publishing Limited, Cheltenham, UK. Str 239-252.
- Ošlaj, Borut, 2000, Človek in narava : osnove diaforične etike narave, Ljubljana : Znanstveno in publicistično središče, 2000.
- Ošlaj, Borut, 2010, Ethica, quo vadis? : Albert Schweitzer in vprašanje renesanse etične kulture. Ljubljana : Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2010.
- Piskernik, Angela, 1965, Iz zgodovine slovenskega varstva narave, Varstvo narave II – III (1962 – 1963), Konservatorski zavod SR Slovenije, Ljubljana, 1965. Str. 59 – 74.
- Rolston, Holmes III, 1975, Is there an ecological ethics? Ethics, international journal od social and political philosophy 85. Str. 73 – 109.
- Rolston, Holmes III, 2012, A New Environmental Ethics: The Next Millennium for Life on Earth, Routledge, 2012
- Routley, Richard, 1973, Is there a need for a new environmental ethics. Proceeding of the XVth World congress od philosophy, Varna, Sofija, 1973.
- Skoberne, Peter, 2011, Prispevek k poznavanju vloge Albina belarja na področju varstva narave na Slovenskem. Annales Ser. hist. nat. 21 2011 1, Koper.
- Taylor, Paul W., 1986, Respect for nature : a theory of environmental ethics, Princeton, 1986
- Wraber, Tone, 1969, Dr. Angela Piskernik (1886 – 1967), Varstvo narave 6, Zavod za spomeniško varstvo SR Slovenije, Ljubljana, 1969. Str. 5 – 11.
- Wraber, Tone, 1984: Razdejanje na nahajališču linejke. Proteus, 47, 1. Str. 37.
- Common provisions 2013, Programme Life Nature; <http://ec.europa.eu/environment/life/>
- Zakon o ohranjanju narave, 1999
- Zakon o Triglavskem narodnem parku, 2010
- The Sea Birds Preservation Act, 1869
- Wild Birds Protection Act, 1869